

Список використаних джерел:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 року №1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 01.12.2022).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 року №4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 01.12.2022).
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року №389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 01.12.2022).
4. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану: Постанова Верховної Ради України від 24.03.2022 року №2162-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2162-20#Text> (дата звернення: 01.12.2022).

Крамаренко Юрій Миколайович

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ННПІ та ІО Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Організована злочинність вирізняється високим рівнем пристосованості до оточуючого середовища, конспіративністю та мімікрією. За даними Європолу використання корупції та зловживання законними бізнес-структурами є ключовими рисами організованої злочинності в Європі. Дві третини злочинців регулярно вдаються до корупції, а більш ніж 80% злочинних мереж використовують легальний бізнес [1]. Також за даними Європолу серцевину злочинних мереж складають управлінські рівні та «польові ділки», що оточені фахівцями, які виконують функції інтелектуального забезпечення. Про перетікання фахівців високого рівня та бізнес-ресурсів до злочинних структур ще у 2012 році вказував Мойзес Наїм, який пов'язував ці тенденції із глобальною економічною кризою [2]. Сучасні світові процеси тільки підвищують рівень таких тенденцій. Все це дає можливості суб'єктам організованої злочинності мати вплив на соціальні та державні процеси, тобто фактично ставати альтернативним контуром влади. Вказані умови вимагають від правоохоронних органів удосконалення всіх напрямків та видів своєї діяльності.

Інформаційно-аналітична робота складає суттєву частину діяльності оперативних та слідчих підрозділів, що здійснюють боротьбу із організованими формами злочинності. Переважно завдяки такій роботі досягається мета кримінального провадження та забезпечується громадський порядок та безпека. Фахівцями виокремлюється оперативний, тактичний та стратегічний

кримінальний аналіз [3] або ж оперативний та стратегічний [4, с.36-37]. Критеріями їх розмежування є предметна сфера та завдання, що вирішуються під час такої інформаційно-аналітичної діяльності. Від якості аналітичної роботи багато в чому залежить результативність заходів та дій, спрямованих на викриття та розслідування фактів злочинної діяльності.

Враховуючи те, що «діяльність злочинних спільнот спрямована на їх «включеність» (залучення) в суспільні процеси і контроль за: 1) інформацією і засобами комунікації між соціальними системами; 2) ресурсами, технологіями та їх обігом; 3) змінами в соціально-економічному житті суспільства та держави» [5, с.40], під час аналітичної роботи важливим є визначення пріоритетів та конкретних завдань що стосуються саме цих сфер. Сьогодні також констатується процес певної асиміляції організованої злочинності не тільки з політичними силами та бізнесом, а й з терористичними організаціями. Такі процеси не можуть бути поза увагою інформаційно-аналітичної роботи правоохоронних органів.

В зв'язку з цим пріоритетними напрямками аналітичної роботи можна назвати: 1) виявлення осіб, причетних до організованої злочинності за вторинними ознаками; 2) визначення типових моделей поведінки осіб, причетних до діяльності злочинних організацій та злочинних «схем»; 3) визначення типових дій щодо уникнення від відповідальності членами злочинних організацій та встановлення ключових суб'єктів таких заходів; 4) встановлення каналів комунікації злочинних організацій та посадових і публічних осіб, що перебувають у сфері інтересів злочинних організацій.

Результативність протидії організованій злочинності залежить від наявних можливостей правоохоронних органів, визначення вразливих місць організованої злочинності, а також від того, на чиєму боці перебуває ініціатива в такому протистоянні. Все це тісно пов'язано із компетентністю осіб, що здійснюють відповідні дії та заходи й приймають рішення. Комплектування підрозділів правоохоронних органів здійснюється переважно за рахунок фахівців, що мають освіту в сфері права та правоохоронної діяльності. Сьогодні навчання в сфері вищої освіти здійснюється за освітніми стандартами, що передбачають формування певної сукупності компетентностей та результатів навчання. З огляду затверджених стандартів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальностями 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» [6] готовності до аналітичної діяльності відведено значну увагу. Знайомлячись із освітньо-професійними програмами закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання можна побачити наприклад такі навчальні дисципліни (освітні компоненти) як «Аналіз та прогнозування злочинності», «Кримінальний аналіз», «Інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності» тощо. Отже, огляду орієнтирів підготовки та змісту освітніх (освітньо-професійних) програм можна говорити про потенційну можливість підготовки якісних фахівців, здатних здійснювати аналітичну роботу та приймати виважені рішення під час практичної діяльності. Крім того слід додати те, що сьогодні напрацьовано досить багато матеріалу міжнародними організаціями такими як ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі), Управління ООН з

наркотиків і злочинності (УНЗ ООН, UNODC — United Nations Office on Drugs and Crime), Європол, Інтерпол тощо.

З огляду світового досвіду протидії проявам організованої злочинності, а також необхідності координації зусиль правоохоронних органів як на національному, так і міжнародному рівнях, вбачається доцільним запровадження в освітній процес щодо підготовки фахівців для правоохоронних органів аналітичних розробок та рекомендацій світового співтовариства. Ознайомлення із світовим досвідом аналітичної роботи в сфері правоохоронної діяльності не тільки поглибить знання фахівців, а й дасть змогу більш якісно узгоджувати діяльність правоохоронних органів під час міжнародного співробітництва. Останнє досягається за рахунок того, що наукові розробки та практика кожної країни мають свою специфіку як з огляду термінології, так і вимог національного законодавства. Отже, осмислене ознайомлення та порівняння існуючої світової практики із національною, дасть змогу більш глибоко розуміти особливості аналітичної роботи та можливостей її використання у протидії злочинності.

Список використаних джерел:

1. European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2021 URL: https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2021?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=wapp#downloads
2. Foreign Affairs Mafia States Organized Crime Takes Office / By Moisés Naím. May/June 2012. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2012-04-20/mafia-states>
3. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. – 288 с.
4. Керівництво ОБСЄ з поліцейської діяльності на основі оперативних даних та інформації. Секретаріат ОБСЄ Департамент протидії транснаціональним загрозам Відділ стратегічних питань поліцейської діяльності. Відень, червень 2017 – 104 с.
5. Сучасні питання протидії організованій злочинності в Україні та за кордоном: монографія / Ю.М. Крамаренко, О.С. Скок, Т.В. Шевченко, В.Г. Хашев). – Дніпро: ДДУВС, 2022. – 216 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/9736>
6. Затверджені стандарти вищої освіти. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>

Ларкін Михайло Олександрович

в.о. завідувача кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності, заступник декана з профорієнтаційної роботи юридичного факультету Запорізького національного університету, кандидат юридичних наук, доцент